

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5570 [1809/1810]

מה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

ירמיה מד מה

אֶת־נְדָרֵיכֶם : (כו) לָכֵן שָׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־יְהוּדָה הַיְשָׁבִים
 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַנְּגִי נִשְׁבַּעְתִּי בְּשֵׁמי הַגְּדוֹל אָמַר יְהוָה אִם־יִהְיֶה עוֹד
 שְׁמִי נִקְרָא בְּפִי וְכָל־אִישׁ יְהוּדָה אָמַר חִי־אֲדֹנָי יְהוִה בְּכָל־אֶרֶץ
 מִצְרַיִם : (כז) הַנְּגִי שָׁקַד עֲלֵיהֶם לְרַעַה וְלֹא לְטוֹבָה וְחִמּוֹ כָּל־
 אִישׁ יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֲרֵב וּבְרָעַב עַד־כָּל־וָחַם :
 (כח) וּפְלִיטֵי חָרֵב יִשְׁבּוּן מִן־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרֶץ יְהוּדָה מִתִּי מִסְפָּר
 וַיִּדְעוּ כָּל־שְׂאֵרֵי יְהוּדָה הַבָּאִים לְאֶרֶץ מִצְרַיִם לְגוֹר שֵׁם דְּבַר־מִי
 יָקוּם מִמֶּנִּי וּמָהֶם : (כט) וְזֹאת לָכֶם הָאוֹת נְאֻם־יְהוָה כִּי־פָקַד אֲנִי
 עֲלֵיכֶם בְּמָקוֹם הַזֶּה לְמַעַן תִּדְעוּ כִּי קוֹם יָקוּמוּ דְבַר־יְהוָה עֲלֵיכֶם לְרַעַה :
 (ל) כֹּה אָמַר יְהוָה הַנְּגִי נָתַן אֶת־פְּרַעְיָה חֲפָרַע מֶלֶךְ־מִצְרַיִם בְּיַד
 אֲבִיו וּבְיַד מִבְּקָשֵׁי נַפְשׁוֹ כַּאֲשֶׁר נָחֲתִי אֶת־צַדִּיקֵיהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בְּיַד
 נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל אִיבּוֹ וּמִבְּקָשׁ נַפְשׁוֹ :

כֹּה (א) הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל־בְּרוּךְ בֶּן־נְרִיָּה
 בְּכַתְּבוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל־סֵפֶר מִפִּי יִרְמְיָהוּ בַּשָּׁנָה הָרְבַעִית
 לַיהוֹנָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לְאִמְרָו : (ב) כֹּה־אָמַר יְהוָה
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ בְּרוּךְ : (ג) אָמַרְתָּ אוֹיֵב־נָא לִי כִי־יִסַּף יְהוָה יַגִּזֵּן

על

ר ש י

(ל) פרעה הפרע • פרעה תצירא חי"ז ו משמשת צוקוס ה"א :
 (ג) ונוכחה לת ונחתי • לא שרתה עלי שכונה להנחא בנו ותנח
 עליהם הרוח (מדבר י"א) מה נשתנית ונחתי ונחתי הנביאים יהושע
 שימש

מכלל יופי

מד (ט) השכחתם • השי"ן קלה, והה"א בלא נעיה, ונחמת ספרים הה"א בנעיה •
 ואח רעות נשיו • נשי כל מלך ומלך • (יז) למלכה • שרשולאך, והוא חסר ט"ף,
 ענין מלאכה, רוצה לומר למעשה השמים, והם הכוכבים, שהם מלאכת האל יתברך • ויש
 מפרשים ה"א שרש, לטן מלוכה, רוצה לומר לכבד גדול שבשמים, והוא האש, ויונתן
 מרגם : לכוכבת שמיא • ונהיה טובים • כלומר עשירים ומלאים • (יט) מקטרים • כל
 קטן הזכרים לנקטות, כי הוא מאמר נשים, כמו נשים, פלגשים, לבנים, חטים, שעורים
 ודומיהם • כוונים • פירוש מיני מאכלים, שהיו מכינים ומנישים למלאכת השמים ולכלמיהם •
 ואולי קראם כוכים, לכיון דעתם ולגם עליהם לעשותם ולתקנם היטב • ויונתן מרגם כוכים :
 כדוושין

אייער געליכדע ווריקליך ערפיללט. [כו] דרום הערעט דאָ וואָרט גאַטטעס, איהר אין
 מצרים וואָהנענרע יהודים! איך שווערע עס ביא מיינעם גראָסען נאַמען, שפּריכט
 דער עוויגע. מיין נאַמען זאָלל ניכט מעהר אין מצרים פֿאָן דעם מונדע איינעם יהודי
 אויסגעשפּראַכען ווערדען, וועלכער „זאָ וואָהר דער הערר אונד עוויגע לעבט!“
 צו זאָגען פֿלעגט. [כז] איהר אונגליק, ניכט איהר בעסטעס ווילל איך בעפֿער-
 דערן; גאַנץ יהודה, וועלכעס אין מצרים איז, זאָלל אויפגערימען, דורך שווערט
 אונד הונגער אויפגעריבען ווערדען. [כח] נור אייניגע וועג גע דעם שווערט ענט-
 ראָנגענע ווערדען פֿאָן מצרים נאָך דעם לאַנדע יהודה צוריקקעהרען - מעגע יענער
 איבעררעסט יהודה'ס, וועלכער אין דער אַכזיכט נאָך מצרים גינג, זיך דאָ נידער
 צו לאַססען, ערפֿאַהרען, וועססען וואָרט איינטרופֿט, דאָן מיינע, אָדער דאָן זיי-
 גע? [כט] דים דינע צום צייכען, שפּריכט דער עוויגע, דאָס איך אייך אין דוועם
 אָרטע בעשטראַפֿען ווערדע, דאָמיט איהר וויססעט, דאָס מיינע, אייך אונגליך
 פֿערקינדענדען וואָרטע אין ערפֿיללונג געהען ווערדען: [ל] זאָ נעהמליך שפּריכט
 דער עוויגע: איך געכע דען פרעה חפרע, דען קעניג פֿאָן מצרים, אין דיא הענדע
 זיינעס פֿיינדעס אונד פֿערפֿאַלגערס, זאָ וויא איך צדקיהו, דען קעניג פֿאָן יהודה,
 אין דיא הענדע נבוכדנצר'ס, זיינעס פֿיינדעס אונד פֿערפֿאַלגערס, געגעבען האָבע.
מה [א] איין וואָרט, וועלכעס דער פּראָפֿעט ירמיהו צו ברוך, זאָהן גרויה,
 שפּראַך, אַלס דווער אים פֿירטען יאָהרע יהויקים'ס, זאָהן יאשיהו'ס, קע-
 ניגס פֿאָן יהודה, אַללע דינע וויזונגונגען אויס דעם מונדע ירמיהו'ס אין איין בוך
 נידערשריב. [ב] זאָ שפּריכט דער עוויגע, גאַטט ישראל'ס, פֿאָן דיר, ברוך!
 [ג] דוא קלאַגסט: „וועהע מיר! דער עוויגע הייפֿט מיר שמערצען אויף שמער-
 צען

ב א ז ר

זנידכם מלאחס, ונא העתיד במקום עבר, וכפל ועשה תעשינה לחם הענין. (כה) ארץ
 יהודה, לארץ יהודה; ופליטי חרב האלהים ירמיהו וברוך ומעטים גדויקים אשדים שהיו
 צהם שחורו לארץ ישראל, שהגלום נבוכדנצר לשם נכנשו את ארץ מצרים נכ"ז לנלכותו, כמו
 ששנינו בסדר עולם (מדברי המפרשים) - ממנו זמרהם, כלומר דברי או דבריהם: (בט)
 וזה לכם האות, כשתראו בקרוב שנבוכדנצר יכה את פרעה, כאשר נבאתי, תדעו כי גם
 נבואתי, שסופכם לבלות במצרים, היא אמת. (ל) פרעה חפרע, פרעה הוא שם לכל
 מלכי מצרים, כמו סולמאן למלכו טירקיא, וחפרע הוא שם פרטי לאותו פרעה הנכנס
 מנבוכדנצר. וזאת תרגם פרעה נבואה, והוא היה קורא הפרע נה"א
מה (א) הרבר - ענין הקאפיטל, נחמה לברוך נבואה, שהיה דואג ומצטער על צרות
 יהודה וירושלים, אשר נבא עליהם ירמיהו, והוא היה כותב על פיו תמיד. בכתבו
 את הדברים האלה וכו', דברי תוכחות ונבואות השונות, הנזכרים למעלה מראש הספר עד
 השנה הרביעית ליהויקים. (ב) אמרה אוי כל לי וכו', המכרשים ביארו תלכות ברוך
 (ע"פ דרש חכמינו ז"ל עיין דש"י) על אשר לא תגיע אלנו דבר הנבואה, כמו שהגיע לשאר
 תלמידי הנביאים הגדולים; ופירשו ומנוחה לא מצאתי, ונכבואה, וגם למלת גדולות (צפסוק
 ה') הוראתה נבואה ונכה אס דרשה היא תדרוש; אך אין המקראות מתישבות היטב על ככון,
 לפי פירוש זה. כי מה זה אמר: יסוף ה' יגון על מלכוני, יגעתו באנחתי וכו'? מה זה המרדה
 הגדולה כפולה ומכופלת על אשר לא זכה למעלת הנבואה, אשר אך מעטים מבחירי אל זכו
 לה

תרגום אשכנזי

עו; איך ערמידע פֿאַר זיפֿצען, פֿינדע קיינע רוהע" . [ר] זאָגע איהם: זאָ שפּריכט דער עוויגע: זיהע! וואָס איך געבויעט, רייסע איך זעלבסט נידער; וואָס איך געפֿלאַנצט, ענטוואַרצעלע איך זעלבסט; — דואַ ערדע בלייבט אים גאַנצען וויא זיאַ אַיוט. — [ה] אונד רואַ פֿערפֿאַנגסט עטוואָס אויסער אַרדענטליכעס? פֿערלאַנגע עס ניכט! — דאָך ווען איך דאַן אונגליק איבער אַללעס פֿליישליכע ווענען ברינגע, שפּריכט דער עוויגע, שענקע איך דיר, אין אַללען אַרטען, וואָהן דואַ געהסט, דיין לעבען אַלס איינע בייטע.

כו [א] וואָרט גאַטטעס אַן ירמיהו, אין בעטרעף פֿרעמדער פֿעלקער. [ב] איבער מצרים, בעטרעפֿענדיג דאַן העער פֿרעה נכּו'ס, דעס קעניגס פֿאַן מצרים, דאַן אַם אייפֿראַט ביא כרכמיש שטאַנד, אונד וועלכעס נבוכדנצר, דער קעניג פֿאַן בבל, אים פֿירמען יאַהרע יהויקים'ס, זאָהן יאַשיר'ו'ס, שלוג.

[ג] ריסטעט

באור

לה? הלא כמעט לגאח יחשב. ומה ענין לפסוק דל"ת: הנה אשר נבית וכו'. הנעבודט יהודים ה' אשר נבנה לא תניע נבואה אל ברוך? ואם כדברי הדרש: אם אין כרס אין סייג וכו', למה הגיעה הנבואה אל ירמיהו? לכן נראה לי פשוט, הנה ברוך כתב אפי ירמי' חות קפה ונבואת פורענות הרבה על ישראל, לכן היה צעק ואמר: יסף ה' גון על מכאובי, כי חדשים לבקרים חכמי שומע וכותב צרות לישראל, ולא אמנא מניחה ונחמה; כמו שצעק ירמי' בעצמו (למעלה ט"ו"ז) מפני ידך בדהיטני כי זעם מלאחתי. ויתכן ג"כ לפרש ומנוחה לא מנחת, כי גם נרדף היה מבני דורו, כמו שאמרנו ממש ויתכן בן קרח והאנשים הודים (למעלה ט"ג') כי ברוך בן נריה מסית אותך בנו למען תת איתו ניד הכהדים להמית וכו'. (ד) הגה אשר נבית וכו', והשיב לו הקדוש ברוך הוא תנחומים, הנה חכמי יודע עת לבנות ועת להרוס, והנחם, רבנו גלימיר א' מדאג בעבור הדבר הזה, כי אני בחכמתי יודע עת לבנות ועת להרוס, כמזם הוא עמדי, חתום באזכרותי. ואח כל הארץ היא, פירש רד"ק, כל הארץ כמו שהיא, כלה אהרוס ואתם. ולפי באורי גראה, וכל הארץ היא, כמו שהיא, כמו והארץ לעולם עומדת, כלומר אני אהרוס יחנה, זה עולה הזה יורד, והארץ בכללה תשאר מה שהיא (ומלת ואת כל הארץ וכו', הוא פה ימים לביטא העומר, כאשר מכתובו עיד ביחוד זה במקומו אחרות). (ה) ואח, בן אדם, חבקש לך גדולות, רבני לומר חבקש לדעת גדולות ונפלאות. אל חבקש, במיפלא מלך אל תדרוש, כי אין אדם עביט בסתרי אלוה, וכבוד אלוה לא יבוא. ואם אתה דואג בעד עמך, דע כי הנני מביא רעה על כל בשר, אך איתך אטיל, ונתתי לך נסוך לשלל, כאילו שללת איתך לך, כי תמלט מכל שאר בשר הכולך לכניין. בן גראה לי פירוש הקאפיטל לפי פשוט.

כו (א) אשר. מן הקאפיטל הזה עד כ"ב ינבא ירמי' על שאר הגוים, ובפרשה הזאת יתחיל נבואה על מצרים בדברי מליצה ושיר, שילקה חיל מצרים ע"י נבוכדנצר פעמים, על כהר פרת, ובמצרים עמה; ויסיים נבחה למצרים ולישראל. (ב) למצרים, נבא תחילה על פורענות מלך מצרים הנאה לו מחן לארצו, והוא, כאשר הלך על כהר פרת בכרכמיש, אחר שלכדה מלך אשור ומלך ארם, כמו שאמר (ישעי' י"ד, ט') הלא בכרכמיש כלנו וכו', והלך שם פרעה נכו בימי יאשיהו, וארכו לו ימי המנוח שט עד השנה הרביעית ליהויקים, ועלה עליו נבוכדנצר, וכאמר עליו נבואה זו; ואחר כך נבא על ארץ מצרים, שיכננה

מכלל יופי

כדוטיין, ותרגם סגור אכוד צד, כדוטי דבן, בנות המלך הכתולות מעליס כדוטיין. להעציבה

על־מכאבי יגעתי באגחתי ומנוחה לא מצאתי : (ד) כזה אמר
אליו כה אמר יהוה הנה אשר־בניתי אני הרס ואח אשר־נטעתי
אני נחש ואח־בל־הארץ היא : (ה) ואח־הבקש לך גדלות אל־
הבקש כי הנני מביא רעה על־כָּל־בָּשָׂר נאם־יהוה ונתתי לך את־
נפש־ךָ לשלל על כָּל־המקומות אשר־הלך־שָׁם :

מז (א) אשר היה דבר־יהוה אל־ירמיהו הנביא על־הגוים :
(ב) למצרים על־חיל פרעה נכו מלך מצרים אשר־היה ער־גֹּדֶד
פָּרַת בְּכַרְפֵּטֶשׁ אֲשֶׁר רִכְּזָה וּבִכְדָּרָאֶצֶר מֶלֶךְ בָּבֶל בְּשָׁנָה
הַרְבִּיעִית לַיהוִיָּקִים בֶּן־אֲשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה :

(ג) ערכו

ר ש י

שימש את משה נחם עליו רוח הקודש חלישע שימש את אליהו נחם עליו רוח
הקודש חני מה נשתנית : (ד) ואת כל החרץ היא הכדונת בנתים' והריסה
זו : (ה) תבקש לך גדולות נבואות כמו ספרה כל לי את כל הגדולות וגו'
(מלכים ב' ח') קרא אלי ואגידה לך גדולות וגו' (לעיל לג') אמר לו הקב"ה
אם אין כרם אין סייג ואם אין גן אין רועה חני נגלה על הנביאים חלא
בזכות' של ישראל כך שנויה בזכותה בתחלתה :

(ג) מוגן

מכלל יופי

להעציבה • כלומר לעשית להעצבים, והם הפסילים • או יהיה להעציבה על דרך הכינוי,
רובה לומר לשמחה, וה"ל להעציבה רפה, ומשפטה מפיך, כי היא לכינוי, והכינוי למלאכת
השמים, כי בלשון נקבה זכר אותה, כמו שאמר לה • (יא) הקטר • שם נפלא וְהַדְּבָר
אין בהם, לי נקם וְיִשְׁלַם • אותם זכרה' • כל הקטרים שקטרתם, כי
רבים היו האלוהות, כמו שכתוב: כי מספר עה"ך היו אלהיך יהודה, וכל אחד היה לו
קטר מיוחד, כי הקטר שם כלל • וחעלה על לבו • אותה הקטרת, כי קטרת וקטר אחד
הוא, ואמרו בלשון זכר ובלשון נקבה • (בג) ובעדותיו • נשוא הדליות ונחולס הו', ונהפכה
צוע"ן הפועל ללמ"ד הפועל כמו שנהפכה ועולתה קפנה פיה, על בני עולה, ולא יתכן לומר
שהיה הו' הנראית בעדותיך ו' הרבות, כו' עֲרוֹתֶיךָ הנחה, כי לא מנאנו ו' הרבות
נראית • (כה) ותדבנה בפיהם • נאה הו' • בענין כאשר כו' אם לא ישמעו
וילכו, ושפתי רכנותיהם יללפי • וביריכם מלאתם • כלומר כן מלאתם ביריכם, ואמר כך
פירוש הדבור והמעשה • מלאתם • מנאנו המלה הזאת להורות על הנקבות הנמנאות • (כח)
מי יקום • יעמיד ויחקיים • (כט) קום יקומו • יתקיימו, וקום נחולס מקורו • כמו שזכר
אלי • (ל) פרעה הפרע: נמי"ת, וכן היה כניו שם אותו פרעה, שהיה בימים ההם •
[ויש אומרים כי המי"ת נחקים ה"ל, והוא פרעה בהקף הא"תיות, וקראו כן לנבאי, רוצה
לומר, כי יהיה פרוע, מן כי פרע אהרן • ויכתן תרגם: פרעה תבירא •]

כ

על : וא
ואם
אנציעו
כעס ?
וועועו
דוא
[ב]
פאן
דער
בכור כי
גוס'
יתקנה
חדשים
בענינו
כחתי,
ג'ג'
ה אשר
הנושע
הרוח,
שהיא
ומדת,
ת ואת
רות •
אות •
נה לא
ונתתי
דאלהי
הזאת
נמיס,
כנא
ד פרת
דכיום
ביעית
כרים,
עין •